

Hoofdstuk 1

ALGEMENE INLEIDING

1.1 Inleiding

Dit inleidende hoofdstuk behandelt het algemene kader, waarbinnen we het onderwerp ‘bedrijfseconomie’ in dit boek plaatsen.

De belangrijkste leerdoelen van dit hoofdstuk zijn:

- een algemeen beeld krijgen van economie in het algemeen en bedrijfseconomie in het bijzonder;
- inzicht krijgen in het belang en de rol van bedrijfseconomie in het gehele economische proces van ondernemingen;
- een beeld krijgen van de Nederlandse bedrijfssectoren waarop de bedrijfseconomie zich kan richten;
- kunnen omgaan met een aantal belangrijke micro-economische basisprincipes.

Bedrijfseconomie is een onderdeel van het brede terrein van de economische wetenschap. Om die reden begint dit hoofdstuk met een paragraaf over de oorsprong van economie. Eerst komen de definiëring en het ontstaan van economie als wetenschap kort aan bod. Vervolgens beschouwen we een aantal deelterreinen van economie. Een van die deelterreinen is bedrijfseconomie.

Dan maken we de essentiële stap naar de rol die bedrijfseconomie in een organisatie speelt. Dit is in principe het belangrijkste onderdeel van dit hoofdstuk. De gehele economische kringloop geven we weer, van grondstoffen naar productie en verkoop tot aan de consumenten.

Daarna beschrijven we de belangrijke sectoren en disciplines van de bedrijfseconomie, volgens een algemene indeling. Tevens geven we aan wat het belang van bedrijfseconomie is.

Het theoretische gedeelte van dit hoofdstuk sluiten we af met een aantal micro-economische principes, die van invloed zijn op (bedrijfs)economische processen. De belangrijkste daarvan zijn het principe van ‘vraag en aanbod’ en het fenomeen ‘prijselasticiteit’.

1.2 Definitie en oorsprong van de economie

Definitie

Het woord 'economie' is afkomstig van het Griekse woord οικονομία (oikonomia). Deze samenstelling van οίκος (oikos = 'huis') en νόμος (nomos = 'wet'; 'gang van zaken') betekent letterlijk 'huishouding'. Economie is een sociale wetenschap en heeft als onderwerp het menselijk streven naar maximale welvaart die wordt verkregen met behulp van schaarse middelen. Waar deze definitie feitelijk op neerkomt, is dat het in de economie gaat om de verdeling van schaarse goederen en diensten, en dan vooral om de wetmatigheden die een rol spelen bij die verdeling. Een ander woord voor economie is staathuishoudkunde.

Belangrijke grondleggers en ontwikkeling

Een van de grondleggers van de economische wetenschap is de Schotse filosoof Adam Smith (1723-1790). Zijn werk *An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations* (1776), dat handelt over de aard en oorzaak van de welvaart, wordt gezien als het begin van de economie als wetenschappelijke discipline. Eerder, in 1705, beschreef John Law in zijn 'Water-Diamanten'-theorie al het systeem van vraag en aanbod op de markt. Vele anderen hebben hun werk voortgezet.

Een zeer belangrijke gebeurtenis in de geschiedenis van de economie en eigenlijk voor de gehele sociaal-maatschappelijke ontwikkeling was uiteraard de **industriële revolutie**. Deze revolutie vond plaats in de jaren 1780-1850. Technologische vooruitgang maakte het mogelijk om de productie van goederen en diensten anders in te richten, waardoor deze enorm kon groeien. De ontwikkelingen hadden een grote invloed op de verdeling van vooral schaarse goederen (grondstoffen) en daarmee op de economische processen op zowel nationaal als internationaal niveau.

De Brit John Maynard Keynes (1883-1946) schreef een baanbrekend boek: *General Theory of Employment, Interest and Money* (1936). Keynes bepleitte, in tegenstelling tot Smith en Law, een actieve rol van de overheid bij het reguleren van de nationale en internationale economie. Hij is daarmee een van de vaders van de welvaartsstaat gebleken.

In de jaren tachtig was de Amerikaanse monetarist Milton Friedman (1912-2006) actief, die veel nadruk legde op de rol van geld in de economie en op hoe overheden omgingen met het maken van geld en met het rentebeleid. Hij schreef *Capitalism and Freedom*, waarin hij pleitte voor een nachtwakersstaat. In deze staatsvorm verzorgt de overheid nog slechts de veiligheid van de burgers en bedrijven en dient ze zich verder nergens meer mee te bemoeien.

Economische organisatievormen

Er zijn verschillende manieren om de **staathuishouding** en het productieproces te organiseren. De belangrijkste vormen zijn:

- **Centraal geleide of planeconomie**, die in praktijk is gebracht door het communisme. Deze vorm houdt in dat alleen de staat goederen en diensten kan aanbieden, waardoor er geen marktmechanisme is.

- **Vrijemarkteconomie** of kapitalisme, de economie die in haar pure vorm voorkwam in de beginfase van de industriële revolutie. Private ondernemingen bepalen het mechanisme van vraag en aanbod.
- **Gemengde economie**, die nu min of meer in praktijk wordt gebracht in alle ontwikkelde landen op de wereld. Elementen van het kapitalisme en het socialisme worden samengevoegd, maar de wetten van de vrije markt overheersen.

De ene samenleving zal meer het karakter vertonen van een centraal geleide economie (Cuba tot voor kort, of Noord-Korea), terwijl de andere samenleving meer weg heeft van een vrijemarkteconomie (voorheen de Verenigde Staten). De meeste westerse samenlevingen kennen een vorm van gemengde economie met een nadruk op het vrijmarktmodel.

Deelterreinen

In het brede terrein van de economische wetenschap kunnen we een aantal deelterreinen onderscheiden. In dit boek zullen we vooral de volgende twee deelterreinen behandelen:

- algemene economie;
- bedrijfseconomie.

Deze twee terreinen zullen in de volgende paragrafen worden uitgewerkt.

1.3 Algemene economie

Algemene economie houdt zich bezig met de economie in samenhang met de maatschappij. Een maatschappij zit vol economische aspecten die invloed hebben op het functioneren van die maatschappij. Het draait daarbij vooral om het voorzien van schaarse goederen en diensten die de mens op verschillende manieren kan gebruiken.

Hier moeten we meteen opmerken dat schaarste in economische zin niet betekent dat het betreffende product zeldzaam is. In de economie betekent schaars dat je voor het goed productiemiddelen moet opofferen om in een behoefte te voorzien. Die productiemiddelen kun je ook voor andere goederen gebruiken, waarmee je weer andere behoeften zou kunnen bevredigen. Opoffering geeft een onomkeerbaarheid aan, zodat je bij de productie van schaarse goederen altijd keuzes moet maken, waarmee je andere mogelijkheden tot behoeftebevrediging uitsluit.

Binnen het vakgebied van de algemene economie zijn er verschillende deelterreinen te onderscheiden, waarvan de belangrijkste zijn:

- macro-economie;
- meso-economie en micro-economie;
- internationale economische betrekkingen;
- monetaire economie;
- openbare financiën;
- media en economie.

Macro-economie

De **macro-economie** beoogt de verschillende geaggregeerde (opgetelde) grootheden in de volkshuishouding vast te stellen en hun ontwikkeling te verklaren. Enkele belangrijke grootheden in de macro-economie zijn: het nationaal inkomen, de werkgelegenheid, de betalingsbalans, de consumptie, de investeringen en de overheidsbestedingen. In de macro-economie wordt nagegaan hoe deze grootheden zich in het verleden hebben ontwikkeld en hoe ze zich in de toekomst zullen ontwikkelen. Van groot belang hierbij is inzicht in de conjunctuur, het ondernemersklimaat, de productiecapaciteit en de hoogte van de wisselkoersen.

Op basis van de relaties tussen economische sectoren zoals productiehuishoudingen, consumptiehuishoudingen, overheid en buitenland tracht de macro-economie inzicht te verschaffen in toekomstige ontwikkelingen. Vooral de groei van het nationaal inkomen heeft de aandacht van economen en politici.

Meso- en micro-economie

De **meso-economie** bestudeert hoe economische processen zich voltrekken binnen bepaalde markten of bedrijfstakken. Het concurrentieveld en de economische activiteiten van elke speler (overheid, bedrijf of consument) op een bepaalde markt tezamen vormen het gebied van de meso-economie.

De **micro-economie** houdt zich bezig met gedragingen van individuele economische agenten (entiteiten of organisaties, stakeholders, et cetera). Hierbij kan het gaan om gezinnen of bedrijven, maar eveneens om politici of belangengroepen. In deze tak van economie staan vraag en aanbod centraal. Vraag en aanbod komen samen op de markt, waar via het prijsmechanisme een prijs tot stand komt. Prijzen beïnvloeden de gedragingen van personen. De micro-economie probeert te verklaren in welke mate de prijs invloed heeft op het aan- en verkoopgedrag. Hiervoor zijn elasticiteiten erg belangrijk.

De micro-economie is een onderdeel van een theoretische exercitie waarbij het gaat om het vaststellen van elasticiteiten. Een voorbeeld daarvan is de prijselasticiteit van de vraag. Dit is een getal dat aangeeft met hoeveel procent de gevraagde hoeveelheid van een goed zal veranderen als de prijs van dat goed met een bepaald percentage verandert. Bijvoorbeeld: als de prijs van een iPad met 1 procent stijgt, met hoeveel procent zal dan de gevraagde hoeveelheid van iPads dalen? Deze daling kun je aan de hand van elasticiteiten berekenen. Aan de andere kant kijken we binnen de micro-economie ook sterk naar hoe de economische bedrijfshuishouding van de verschillende spelers in elkaar steekt. Dit onderwerp behandelen wij ook in dit boek, dat immers gaat over de bedrijfseconomische processen binnen organisaties die onderdeel zijn van de totale maatschappij (macro- en meso-economie).

Internationale economische betrekkingen (IEB)

Internationale economische betrekkingen (IEB) vormen een onderdeel van de macro-economie met twee poten: de **reële sfeer** en de **monetaire sfeer**. In de reële sfeer gaat het om de bestudering van internationale goederen- en dienstenstromen. Een mogelijke verklaringsgrond voor die stromen ligt bijvoorbeeld in het feit dat landen verschillende import- en exportbepalingen hebben. Een andere bron is gelegen in onvolledige

mededinging tussen bedrijven. Bedrijven met een grotere afzetmarkt kunnen goedkoper produceren en dus exporteren.

De monetaire sfeer bestudeert de geldstromen tussen landen. Hierbij komen zaken aan de orde als betalingsbalans, wisselkoersen en kapitaalstromen.

Monetaire economie

Monetaire economie houdt zich bezig met het verschijnsel geld en met de rol van banken in de economie. De omvang van de kredietverlening en de hoogte van de rente zijn variabelen die we vanuit de monetaire economie trachten te verklaren.

Openbare financiën

Openbare financiën houdt zich bezig met de inkomsten en de uitgaven van de overheid. Het brengt de effecten van belastingen en overheidsuitgaven op de economie in kaart. Ook denken we na over de vraag wat bij de taken van de overheid hoort en wat niet. Vragen rond bijvoorbeeld privatisering en het profijtbeginsel komen bij openbare financiën aan de orde.

Media en economie

De Nederlandse media publiceren vaak artikelen over economie. Een voorbeeld gaat over de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO), die bericht over de Nederlandse economie, uitgebracht door het ANP (Algemeen Nederlands Persbureau). Het ANP levert nieuws aan kranten, omroepen, websites en tijdschriften, maar ook aan bedrijven, instellingen en overheden. Het heeft een betrouwbare reputatie.

OESO: NEDERLANDSE ECONOMIE GROEIT 0,9 PROCENT IN 2023

PARIJS (ANP) - De Nederlandse economie groeit dit jaar naar verwachting met 0,9 procent. Dat voorspelt de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO). Voor volgend jaar wordt op een groei met 1,4 procent gerekend door de denktank uit Parijs.

De economie koelt daarmee flink af in vergelijking met vorig jaar toen sprake was van een groei met 4,5 procent. De OESO wijst met name op de zwakkere bedrijfsinvesteringen. Dat komt doordat de kosten voor kredieten zijn gestegen door de renteverhogingen van centrale banken tegen de hoge inflatie. Daar staat tegenover dat de consumentenbestedingen tegenwicht bieden, mede geholpen door steunpakketten voor huishoudens tegen de hoge inflatie.

Maar Nederland is ook gevoelig voor de minder sterke wereldeconomie en internationale handel. Door de zwakkere export was in het eerste kwartaal van dit jaar zelfs een krimp van de economie met 0,7 procent op kwartaalbasis te zien.

Inflatie zwakt af

Verder verwacht de OESO dat de inflatie dit jaar afzwakt door de gedaalde energieprijzen. Onderliggend blijft de inflatie wel hoog omdat de prijzen in winkels en voor diensten zijn

gestegen. Daarnaast blijft de Nederlandse arbeidsmarkt krap, maar zal de werkloosheid wel licht stijgen tot gemiddeld 3,7 procent dit jaar en 4 procent volgend jaar, aldus de OESO.

Voor de gehele wereldeconomie rekent de OESO nu voor dit jaar op een groei met 2,7 procent en 2,9 procent volgend jaar. De Wereldbank kwam dinsdag ook met nieuwe voorspellingen waarbij voor dit jaar op een plus van 2,1 procent en in 2024 op 2,4 procent wordt gerekend.

Bron: ANP, 7 juni 2023.

Consumenten minder negatief in april

Consumenten waren in april voor de zesde maand op rij minder pessimistisch dan een maand eerder. Het consumentenvertrouwen is echter nog laag. In april kwam het vertrouwen uit op -37, tegen -39 in maart. De koopbereidheid van consumenten was minder negatief.

Met -37 lag het consumentenvertrouwen in april ruimschoots onder het gemiddelde over de afgelopen twintig jaar (-10). Het vertrouwen bereikte in januari 2000 de hoogste stand ooit (36) en in september en oktober 2022 de laagste stand ooit (-59). Het CBS meet het consumentenvertrouwen elke maand sinds april 1986.

Bron: CBS, 2023.

Alle dagbladen hebben aparte secties over de economische situatie van het land. Er zijn zelfs in economie gespecialiseerde dagbladen, zoals het *FD (Het Financieele Dagblad)*. Daarnaast zijn er diverse week- en maandbladen die informatie bieden over de nationale en internationale economie.

De overheid verschaft ook informatie over economische onderwerpen, bijvoorbeeld via het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie.

1.4 Bedrijfseconomie

Bedrijfseconomie is een aspect van de economie dat de bedrijfshuishouding en de relaties tussen bedrijven bestudeert en is daarmee onderdeel van het deel terrein micro-economie uit de vorige paragraaf. Ze is het raakvlak tussen bedrijfskunde en economie. Bedrijfseconomie is de economische kant van de bedrijfskunde: de bedrijfseconoom wil een goed en volledig beeld schetsen van de financiële toestand (gezondheid) van een bedrijf.

Het centrale punt van onderzoek is de onderneming, waarbij een onderneming een organisatie is die als doel heeft bepaalde producten te leveren. In de bedrijfseconomische benadering van de onderneming staan twee onderwerpen centraal:

1. de interne financiële bedrijfshuishouding;
2. de financiële relaties van het bedrijf met zijn omgeving.

In lijn met deze twee onderwerpen bespreken we hier ook het begrip ‘management control’.

Interne bedrijfshuishouding

De bedrijfshuishouding of -administratie legt alle afspraken en verplichtingen vast die er zijn om het bedrijf lopend te houden. Ze is breder dan alleen de financiële administratie, hoewel het begrip vaak in de beperkte zin wordt gebruikt.

In de financiële administratie legt het bedrijf zijn financiële positie vast. Uit de financiële administratie maakt het de jaarrekening op, op basis van internationale en nationale wet- en regelgeving. Dit is het financiële deel van het jaarrapport. De jaarrekening omvat de balans en de winst- en verliesrekening. Eventueel (voor grote ondernemingen verplicht) levert het bedrijf er een kasstroomoverzicht (cashflow) bij. Dit is vooral het geval bij grote, internationaal opererende bedrijven.

Daarnaast gebruiken bedrijven de financiële administratie voor managementrapportage (management accounting). Deze bestaat uit frequentere verslagen van de boekhouding die vooral de ontwikkeling van het bedrijf op een aantal kernpunten weergeven. Deze overzichten worden gebruikt voor het sturen en *in control* houden van het bedrijf, voor het vormgeven van de bedrijfsstrategie, het jaarrapport en het nemen van economische beleidsbeslissingen.

Naast de financiële huishouding zijn er nog andere huishoudingen binnen een bedrijf, zoals de goederenhuishouding, die voornamelijk in de logistiek een centrale rol speelt, of de personele huishouding, die uiteraard de personele invulling betreft.

Relaties met de omgeving

De relatie tussen bedrijfseconomie en de omgeving komt naar voren in de geldstromen tussen bedrijven onderling. Aan de ene kant bepalen inkoop en verkoop die stromen; ofwel de inkomende stroom van diensten en goederen en de uitgaande stroom van diensten en goederen. Onderlinge relaties vertalen zich dan in transacties en de financiële afhandeling daarvan via financiële instellingen, zoals banken. Een voorbeeld: een groenteboer koopt groenten in (inkomende goederen) om ze in zijn winkel te kunnen verkopen aan klanten (uitgaande goederen). Deze klanten betalen geld voor de groenten en dat geld stort de groenteboer uiteindelijk op de bank. Mocht de groenteboer weer nieuwe groentevoorraad willen inkopen, dan kan hij die vervolgens betalen met het geld dat hij op de bank heeft gestort. Dit noemen we ‘kasstroombeheer’.

Het beheer van de kasstromen zoals hierboven aangegeven, wordt bij de grote bedrijven uitgevoerd door de treasuryafdeling. Het proces van kasstroombeheer is bekender onder de Engelse naam: **cash management**.

Een bedrijf moet ook goed letten op kostenbeheersing, om zo invloed te kunnen uitoefenen op zijn rendement of winst. Voorraadwaardering en kostenstructuren zijn daarbij belangrijke zaken.

Aan de andere kant heeft een bedrijf behoefte aan middelen of geld om het bedrijfsproces te financieren, de *corporate finance*. Dit is het terrein van de vermogensmarkt. Deze bestaat uit de geldmarkt (korter dan twee jaar) en de kapitaalmarkt (langer dan twee jaar).

Deze financieringsbehoefte ontstaat doorgaans bij het opstarten van een bedrijf, als er bedrijfsmiddelen of bijvoorbeeld nieuwe machines moeten worden aangeschaft. Een bedrijf kan op verschillende manieren deze behoefte invullen, bijvoorbeeld door aandelen of obligaties uit te geven, of door geld bij een bank of bij een ander bedrijf te lenen.

Een nog niet genoemd aspect van de relaties met de omgeving is de relatie met de klant. Het doel is klanten te werven en te behouden die de producten en/of diensten van het bedrijf willen afnemen. Hierin spelen met name relatiebeheer en marketing een rol.

Management control

Om de interne bedrijfshuishouding en de relaties met de omgeving te kunnen ‘besturen’ of ‘beheersen’ is het begrip **management control** ingevoerd. Management control is het ‘sturen’ aan de hand van informatie door ondernemers om de strategie van de onderneming uit te voeren. Het gaat daarbij om interne en externe factoren. Extern (buiten het bedrijf) worden de kansen en bedreigingen vastgesteld en intern worden er sterke en zwakke punten bepaald. Door hierop in te spelen met management control kan een bedrijf kansen benutten en bedreigingen omzeilen.

Vanuit de interne bedrijfshuishouding, de relaties met de omgeving en management control leggen we de link naar het vakgebied bedrijfseconomie. Daarbinnen zijn globaal vier deelterreinen te onderscheiden, die logischerwijs volgen uit bovenstaande onderwerpen:

- financiering;
- management accounting of interne verslaggeving;
- cost accounting;
- financial accounting of externe verslaggeving.

Deze onderwerpen vormen de leidraad van dit boek.

1.5 De rol van bedrijfseconomie in een breed perspectief

Om de rol van bedrijfseconomie in kaart te brengen is het zinvol te kijken naar het economische proces dat zich in de (Nederlandse) maatschappij afspeelt. Dit kan op twee manieren, vanuit een macro-economisch en vanuit een micro-economisch perspectief.

Het economisch handelen van een land, een organisatie of een consument is onderdeel van de economische kringloop. In Nederland gaat het dus om drie partijen: overheid, bedrijven en consumenten.

Daarnaast is het van belang te kijken naar de verschillende stadia van het transformatieproces: van grondstof naar productie, van productie naar groothandel, van groothandel naar retail (winkel) en van winkel naar consument. Deze schakels geven het werkveld van de bedrijfseconomie aan. Bedrijfseconomie bestudeert immers naast de eigen bedrijfshuishouding ook de relaties of processen tussen bedrijven.

Economische kringloop

De **economische kringloop** is een macro-economisch onderwerp en gaat over het economisch gedrag van mensen en organisaties op nationaal niveau.

Van de drie partijen – bedrijven, overheid en consumenten – zorgen de bedrijven voor het produceren en/of aanbieden van producten en diensten. De overheid zorgt voor een zekere regulering van de productie en/of het aanbieden van producten en diensten in de vorm van wet- en regelgeving. De overheid zorgt ook voor de infrastructuur van een land (wegen, riolering, enzovoort) om hun klanten (de burgers) te faciliteren bij de activiteiten die ze uitvoeren. De consumenten (in de economie vaker aangeduid met ‘gezinnen’) zorgen voor de productie en het verwerven van producten en/of diensten.

Drie belangrijke onderwerpen zijn daarbij van belang:

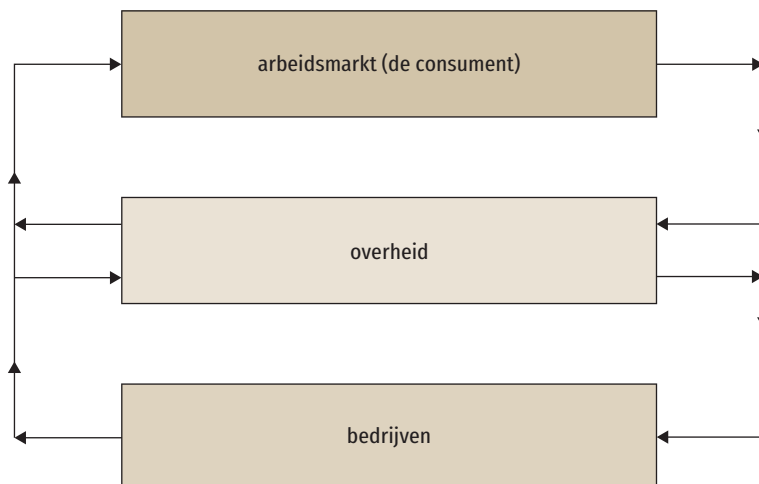
1. de totale hoeveelheid inkomen dat er gevormd wordt;
2. de manier waarop dat inkomen verdeeld wordt;
3. de verdeling van dat inkomen over de verschillende producten en diensten.

De consumenten werken bij de bedrijven en de overheid om geld te verdienen. Consumenten verrichten arbeid en ontvangen daarvoor een geldelijke beloning (arbeidsloon). De consumenten kopen vervolgens met dit loon producten en diensten bij de bedrijven. Echter, zij besteden niet al het geld aan consumptie: een deel van het loon zullen ze sparen bij een bank. Hiervoor krijgen ze rente. De bank kan vervolgens het geld ter beschikking stellen aan bedrijven die het nodig hebben voor investeringen. De bedrijven zullen hiervoor rente moeten betalen aan de bank. De bedrijven bieden op hun beurt producten en diensten aan en vragen daarvoor uiteraard ook een financiële beloning.

Voor het faciliteren en reguleren van de Nederlandse economie verlangt de overheid geld in de vorm van belastingen van zowel consumenten als bedrijven. Dit zijn de inkomsten van de overheid.

In feite zijn er dus drie markten te onderscheiden: de arbeidsmarkt (consumenten en bedrijven en overheid), de kapitaalmarkt (aanbieders van geld) en de goederenmarkt (bedrijven en overheid).

Alle markten samen uitgedrukt in geld geven aan hoeveel inkomen er gevormd wordt in een bepaalde periode (doorgaans een jaar). Zie hiervoor figuur 1.1.

FIGUUR 1.1 *Economische kringloop*

In wezen hebben alle drie de partijen een relatie met elkaar. De arbeidsmarkt zorgt voor personeel voor zowel bedrijven als overheid. Tegelijkertijd betalen de consumenten belasting aan de overheid over het loon dat ze ontvangen van de bedrijven en organisaties waarvoor ze werken. De overheid zorgt in ruil voor die belastingen voor infrastructuur, regelgeving en naleving van de wetten. De bedrijven betalen loon aan de werknemers, waarmee de werknemers aan hun verplichtingen (levensonderhoud, belastingen, enzovoort) kunnen voldoen. De bedrijven produceren en verkopen goederen en diensten aan de consument en moeten over de winst die ze maken belasting betalen aan de overheid.

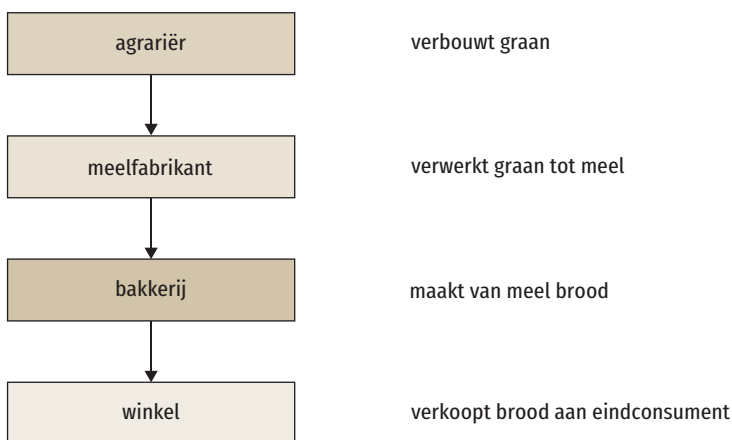
Uiteraard is deze economische kringloop niet beperkt tot Nederland. Het buitenland kan ook worden meegenomen in deze kringloop. De invloed van buitenlandse economieën op de Nederlandse economie is erg groot. Nederland kun je daarom een exportland noemen. Dit houdt in dat de meeste Nederlandse producten en diensten in het buitenland worden aangeboden.

Bedrijfskolom

De **bedrijfskolom** beschrijft de fasen die een product doorloopt van grondstofproducent tot en met detailhandel. De verschillende geleidingen in de bedrijfskolom komen via markten met elkaar in contact.

De meeste producten doorlopen een aantal fasen in het productieproces voordat zij als eindproduct de consument bereiken. Het product of de dienst van de ene onderneming (output) vormt het begin (input) voor een volgende onderneming om tot output te kunnen komen, enzovoort. Zo staan de verschillende schakels, via de verkoop- en inkoopmarkt, met elkaar in verbinding. Dit geheel van schakels noemen we de 'bedrijfskolom'. Tussen de schakels wordt elke keer waarde (opofferen van productiemiddelen) toegevoegd, die dan ook bekendstaat als 'toegevoegde waarde'.

In figuur 1.2 staat een algemene (versimpelde) bedrijfskolom.

FIGUUR 1.2 *Bedrijfskolom*